

Video transkripcija

FILOZOFIJA - Laba dzīve: Aristotelis

<https://www.youtube.com/watch?v=VFPBfIAZOQg> [5:57]

[00:00] [Chris] Es esmu Kriss Surprenants un docēju Ņūorleānas Universitātes Filozofijas nodaļā. Šis video ir daļa no manis veidotajām sērijām par cilvēka labklājību un labo dzīvi, un tajā tiek aplūkots Aristoteļa vēstījums par labklājību no “Nikomaha ētikas” un “Politikas”. “Nikomaha ētikas” sākumā Aristotelis cenšas definēt augstāko labumu cilvēkam. Lai gan lielākā daļa cilvēku uzskata, ka augstākais labums ir materiālās bagātības iegūšana, goda meklēšana vai miesas baudas apmierināšana, Aristotelis apgalvo, ka visi šie labumi ir kaut kādā ziņā nepilnīgi kā augstākais labums. Materiālā bagātība vienmēr tiek iegūta, lai sasniegtu kaut ko citu. Tiekšanās pēc goda ir saistīta nevis ar kādu paša cilvēka īpašību, bet gan ar to, kā viņu uztver citi. Un miesas baudu apmierināšana nav cilvēkam raksturīgs labums.

[0:56] Šeit Aristotelis sniedz mums ieskatu par svarīgu augstākā labuma komponentu. Tam jābūt tādām, kas atbilst mūsu spēju maksimālai attīstībai. Cilvēku no dzīvniekiem nošķir mūsu saprāta spējas. Aristotelis apgalvo, ka dzīve, kuras mērķis ir tikai miesas baudu apmierināšana, nav atbilstoša cilvēkiem, bet gan lopiem. Tāpēc viņš apgalvo, ka laba cilvēka dzīvei lielā mērā vajadzētu koncentrēties uz pārdomām un mācīšanos jeb intelektuālo tikumu apgūšanu.

[1:32] Aristotelis intelektuālos tikumus saista ar to, ko mēs varētu identificēt kā zinātnisko atziņu. Šeit ir divu veidu zināšanas – zināšanas par pirmprincipiem jeb dabas pamatpatiesībām un zināšanas, kas rodas no secinājumiem vai pierādījumiem, vai šo principu piemērošanas rezultātā.

[1:51] Bet ar to, ka tu savu dzīvi pavadīsi tikai pārdomās, nepietiek. Aristotelis apgalvo, ka cilvēks, kurš dzīvo labu dzīvi, arī rīkojas pareizi un attīsta sevī atbilstošu raksturu, no kura izriet šīs pareizās darbības. Intelektuālie tikumi tiek iegūti mācīšanās rezultātā, savukārt rakstura tikumi, piemēram, drosme, mērenība un dāsnums, tiek apgūti ieraduma un dzīves pieredzes rezultātā.

[2:17] Šie tikumi ir vidusceļš starp pārmērības un trūkuma netikumiem. Tā, piemēram, drosmes tikums ir vidusceļš starp glēvumu un pārgalvību. Pēc Aristoteļa, augstāko labumu veido gan intelektuālo tikumu, gan šo rakstura tikumu apguve. To viņš identificē ar grieķu vārdu Eudaimonia, kas Aristoteļa tulkojumos bieži tiek tulkots kā laime.

[2:46] Lai gan cilvēks sasniedz eudaimoniju, kad viņam piemīt visi tikumi, dažu tikumu apgūšana prasa vairāk nekā tikai mācīšanos un ieradumu veidošanu. Lai tikumus izkoptu, ir jābūt zināmiem ārējiem apstākļiem, kas bieži vien pats indivīds nevar kontrolēt. Iespējams, vissvarīgākais no tiem ir tas, ka indivīds piedzimst pareizā valsts iekārtā. Aristotelis apgalvo, ka valsts pastāv nevis tādēļ, lai dotu cilvēkiem iespēju dzīvot, bet gan tādēļ, lai dotu viņiem iespēju dzīvot labi. Un viņš arī apgalvo, ka viens no likumdevēju mērķiem ir izmantot likumus, lai palīdzētu bagātināt cilvēku raksturu.

[3:27] Individuālais raksturs attīstās no sliktākā līdz labākajam, no netikumīga līdz tikumīgam, un starp tiem ir arī nesavaldīgs un savaldīgs. Visus šos rakstura stāvokļus vieno tas, ka cilvēkiem piemīt saprāts un viņi zina atšķirību starp labu un sliktu uzvedību. Netikumīgs cilvēks ir sliktāks. Viņš gūst baudu no sliktas rīcības. Nākamais ir nesavaldīgais cilvēks. Viņš ir tendēts uz nepareizu rīcību un ļaujas šīm tieksmēm savas vajības dēļ. Un tā, lai gan viņš ir apmierinājis savas vēlmes, viņš ir neapmierināts pats ar sevi tādā pašā veidā, kā mēs esam neapmierināti paši ar sevi, kad atskatāmies uz saviem vajības brīžiem. Savaldīgam cilvēkam piemīt gribas spēks, un atšķirībā no nesavaldīgā cilvēka viņš rīkojas pareizi, lai gan ir bijis tendēts uz nepareizu rīcību. Taču arī viņš nav pilnībā apmierināts, jo nespēj apmierināt savas tieksmes. Aristoteļa tikumīgais cilvēks spēj apmierināt gan savas noslieces, gan savas saprātīgās vēlmes, jo šīs abas lietas ir saskaņotas. Viņš vēlas darīt to, kas ir pareizi, un dara to, un rezultātā gūst baudu no labas uzvedības.

[4:42] Aristotelis apgalvo, ka viena no labi sakārtotas valsts funkcijām ir palīdzēt cilvēkiem attīstīties no sliktāka uz labāku. Likumi spēj iemācīt cilvēkus veikt pareizas darbības. Un tā rīcība, kas ir pareiza, laika gaitā kļūst par ieradumu, un cilvēki pieņem šādu uzvedību. Tieši šī iemesla dēļ Aristotelis apgalvo, ka likumdevējam jāpieņem intelektuālajam tikumam "*phronesis*" ('praktiskā gudrība'), kas saistīta ar izpratni par to, kas ir tikumiska un netikumiska uzvedība, un prasmi virzīt cilvēkus uz to, lai tie rīkotos pareizi.

[5:19] Tātad Aristotelis uzskata, ka cilvēks dzīvo labi, ja viņš rīkojas pareizi un viņam piemīt visi tikumi – gan intelektuālie, gan rakstura tikumi. Taču dažus labas dzīves aspektus cilvēks nevar pilnībā kontrolēt. Lai gan Aristoteļa novērojumi varētu būt pareizi, tie arī dod mums iespēju izvirzīt jautājumus sociālā taisnīguma jomā un jautāt, kādi pienākumi mums ir pret cilvēkiem, kuriem neveicas tik labi, lai palīdzētu viņiem dzīvot pēc iespējas labāk.

Transcription (English)

PHILOSOPHY - The Good Life: Aristotle

<https://www.youtube.com/watch?v=VFPBf1AZOQg> [5:57]

[00:00] [Chris] I'm Chris Surprenant, and I teach in the department of philosophy at the University of New Orleans. This video is part of my series on human wellbeing and the good life, and it examines Aristotle's account of wellbeing as presented in the Nicomachean Ethics and Politics. At the beginning of the Nicomachean Ethics, Aristotle aims to identify the highest good for human beings. While most people believe that the highest good is the acquisition of material wealth, pursuit of honor, or satisfaction of bodily pleasure, Aristotle argues that all of these goods are deficient as the highest good in some way. Material wealth is always acquired for the purpose of attaining something else. Pursuing honor is not connected to any characteristic of the person himself but how others perceive him. And satisfying bodily pleasures is not a good peculiar to human beings.

[0:56] Here, Aristotle gives us insight into an important component of the highest good. It must be something that is consistent with the maximization of our faculties as human beings. What separates human beings from non-human animals is our capacity for reason and a life that aims only at satisfying bodily pleasures is one Aristotle claims is not fit for human beings but for cattle. And so, he argues that a good life for a human being would focus to a significant extent on contemplation and learning or acquiring the intellectual virtues.

[1:32] Aristotle associates the intellectual virtues with what we might identify as scientific knowledge. Here, there are two kinds of knowledge, knowledge of first principles or fundamental truths of nature and knowledge that comes from inference or demonstration or what comes about as the result of applying these principles.

[1:51] But spending your life in contemplation alone is not enough. Aristotle claims the person who lives a good life also acts rightly and develops the appropriate state of character from which to perform those right actions. While the intellectual virtues are acquired as a result of learning, these character virtues, such as courage, temperance, and generosity, are acquired as the result of habituation and life experience.

[2:17] These virtues occupy a middle ground between the vices of excess and deficiency, relative to each person. So, for example, the virtue of courage occupies a middle ground between being cowardly and being overly rash. Acquisition of both the intellectual virtues and these virtues of character make up Aristotle's highest good, which he identifies with the Greek word Eudaimonia, which in translations of Aristotle often is translated as the word happiness.

[2:46] While a person achieves Eudaimonia when he possesses all of the virtues, acquiring some of these virtues requires more than studying or the right amount of habituation. Certain external conditions must be present for their cultivation, external conditions that are often beyond the control of individuals. Perhaps the most important is that an individual is born into the right type of state. Aristotle argues that the state exists not for the purpose of allowing people to live, but for the purpose of allowing them to live well. And he also claims that one aim of the legislators is to make use of the laws to help improve the character of individuals.

[3:27] Individual character develops along a spectrum of worst to better, a spectrum that ranges from vicious to virtuous, with incontinent and continent falling in between. What connects all of these character states is that these individuals possess reason and know the difference between good and bad behavior. The vicious man is the worst. He derives pleasure from acting badly. The incontinent man is next. He is inclined to act wrongly and gives in to these inclinations out of weakness. And so, while he has satisfied his desires, he is dissatisfied with himself in the same way that we are dissatisfied with ourselves when we look back on our own moments of weakness. The continent man possesses strength of

will and, unlike the incontinent man, acts rightly even though he was inclined to do what was wrong. But he is not fully satisfied either because he was not able to satisfy his inclinations. Aristotle's virtuous man is able to satisfy both his inclinations and his rational desires because these two things are aligned. He wants to do what is right and does it and as a result derives pleasure from good behavior.

[4:42] Aristotle argues that one function of the well-ordered state is to help individuals make this progression from worst to better. Laws are able to habituate people to perform the correct actions. And so, doing what is right becomes habit over time, and individuals acquire an affinity for this kind of good behavior. It is for this reason that Aristotle argues that a legislator must possess the intellectual virtue of Phronesis, which is connected to understanding what constitutes virtuous and vicious behavior and knowing how to direct people to do what is right.

[5:19] So, for Aristotle, a human person lives well when he acts rightly and possesses all of the virtues, both intellectual and those relating to good character. But some elements of a good life are not completely within a person's control. While Aristotle's observations here may be correct, they also allow us to raise issues in the area of social justice and ask what obligations we have to people who are less fortunate in order to help them live as well as possible.